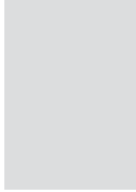

แนะนำหนังสือชุด “30 ปีความสัมพันธ์ไทย-จีน”

ทรงยศ แวงหงษ์
ดำรงศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์

พิธีกร: ช่วงต่อไปจะเป็นการแนะนำหนังสือที่ปีนี้เราจัดพิมพ์ขึ้นมา มีความสำคัญมากๆ ผู้ที่จะมาแนะนำ 2 ท่านด้วยกัน ท่านแรกเป็นอาจารย์ที่หลายท่านไปท่องเที่ยวคงจะเคยรู้จักดี เป็นผู้บรรยาย เป็นมัคคุเทศก์ กิตติมศักดิ์ที่เสียงนุ่มที่สุดในประเทศไทย ปัจจุบันอาจารย์สอนอยู่ที่คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อาจารย์จบปริญญาตรีจากคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วุฒิปับตรความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จากสถาบันสังคมศึกษา ประเทศเนเธอร์แลนด์ ปริญญาโททางการเมืองและยุทธศาสตร์การพัฒนาจากสถาบันสังคมศึกษาประเทศเนเธอร์แลนด์ ขอเรียนเชิญอาจารย์ทรงยศ แวงหงษ์

และอีกท่านหนึ่งที่จะมาแนะนำหนังสือ ท่านเป็นอาจารย์อยู่ที่วิทยาลัยนวัตกรรมการทางสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต เป็นนิสิตปริญญาเอกภาค

วิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาจารย์เป็นผู้ที่สนใจและมีความเชี่ยวชาญพิเศษในเรื่องประวัติศาสตร์อยุธยา รัตนโกสินทร์ และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อาจารย์เพิ่งเขียนหนังสือเรื่อง *หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช* และเป็นคนค้นคว้าเรื่องราวเกี่ยวกับการเดินทางไปเปิดสัมพันธไมตรีเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2518 ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัครศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์ ขอเชิญอาจารย์ทั้งสองท่าน

ทรงยศ: ขอบพระคุณอาจารย์สมฤทธิ์ นมัสการพระคุณเจ้า กราบเรียนศาสตราจารย์เสน่ห์ จามริก ประธานมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ และท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน จริงๆ แล้วรายการนี้เป็นรายการแนะนำหนังสือ ผมคิดว่าส่วนใหญ่ท่านทั้งหลายเป็นคนที่คุ้นเคยกับเรา เราก็จัดงานแบบนี้ปีละ 1 ครั้ง และจงเวลาของทุกท่านไว้ว่าเดือนพฤศจิกายน เราเจอกันทุกปี แล้วปีนี้ก็เช่นกันเหมือนปีที่แล้ว คงจะเหมือนกับปีหน้าด้วย ฉะนั้นจึงขอจองตัวเอาไว้ก่อนก็แล้วกัน

แต่ละปีเราก็จะออกหนังสือมาเยอะแยะ ปีนี้ก็จะเห็นว่าเยอะมากทีเดียว แล้วก็ส่วนหนึ่งของหนังสือก็เป็นหนังสือที่สืบเนื่องมาจากการสัมมนาปีที่แล้ว อีกส่วนหนึ่งก็จะมีหนังสือที่เกี่ยวข้องกับเรื่องไทย แล้วก็สัมพันธภาพระหว่างไทย-จีน 3 เล่มใหญ่ๆ ด้วยกัน และยังมีเล่มเล็ก เล่มเล็กๆ อีก 10 เล่ม แล้วก็คงมีหนังสือขบย่อยอะไรต่างๆ นานาอีก

เพราะฉะนั้น ผมกับอาจารย์อัครศักดิ์ก็คงจะช่วยในลักษณะที่คล้ายๆ การย่อยหนังสือเหล่านี้ว่า สิ่งที่อยู่ในมือท่าน ว่ามันคืออะไร และท่านจะใช้ประโยชน์จากมันได้อย่างไร

ตามกำหนดเดิมของเรา ท่านอาจารย์สารสิน วีระผล ท่านจะมาอยู่กับเราที่นี่ แต่ว่าท่านส่งข่าวมาว่าท่านติดอยู่ที่จุฬาฯ เราคงจะทราบ ว่าจุฬาฯ นั้นใกล้กับสวนลุมฯ และเราก็คงทราบว่าสวนลุมฯ นั้น พอถึงวันศุกร์มันเหมือนกับมีไข้จับสั่นอะไรบางอย่าง ต้องเรียกว่า Friday evening fever อะไรทำนองนี้ เพราะฉะนั้นอาจารย์จึงมาไม่ทัน ถ้าอาจารย์มาก็ คงจะขึ้นมาจากบนเวที ถ้าอาจารย์มาไม่ทันเดี๋ยวผมกับอาจารย์อัครศักดิ์ก็จะว่ากันไป

- หนังสือสังคมจีนในไทย ของ จี. วิลเลียม สกินเนอร์

- หนังสือความสัมพันธ์ในระบบบรรณาการระหว่างจีนกับไทย ของอาจารย์สิบแสง พรหมบุญ

ผมอยากจะเท้าความว่า เวลาเราพูดถึงเรื่องสัมพันธ์ภาพระหว่าง ไทย-จีนนั้น อาจจะมีหนังสือเล่มหลักๆ ประมาณ 4 เล่ม ซึ่งผมจะขออนุญาต กล่าวเรียงตามลำดับ ในแง่ของเวลา

เล่มที่ 1 ก็น่าจะเป็นหนังสือของ G. William Skinner ซึ่งชื่อจริงของเขาก็คือ *Chinese Society in Thailand* ซึ่งตีพิมพ์ปี ค.ศ. 1957 แล้วเราได้แปลออกมาเป็นภาษาไทยตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2529 เมื่อ 20 ปีมาแล้ว ปีนี้ได้นำมาจัดพิมพ์ใหม่ มีขายอยู่ข้างนอกนี้ เราให้ชื่อว่า *สังคมจีนในไทย* น่าจะถือว่าเป็นเล่มที่สำคัญเล่มที่ 1 ในแง่ของเวลา

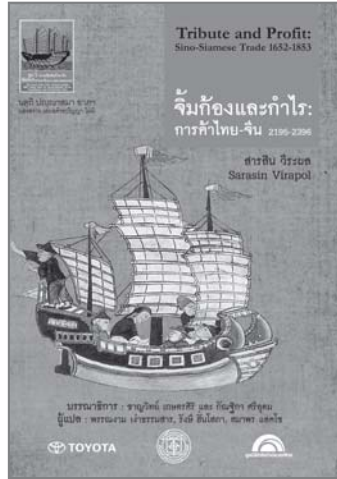
เล่มที่ 2 ผมคิดว่าน่าจะเป็นงานซึ่งพัฒนามาจากวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก ของอาจารย์สิบแสง พรหมบุญ ซึ่งนั่งอยู่ตรงหน้าผม หนังสือเล่มนี้ชื่อว่า *Sino-Siamese Tributary Relations 1282-1853* หรือ *ความสัมพันธ์ในระบบบรรณาการระหว่างจีนกับไทย* งานชิ้นนี้ก็ทำในปี 1970

เล่มที่ 3 เป็นงานวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกของ ดร. สารสิน วีระผล ซึ่งวันนี้ไม่สามารถมาอยู่กับเราได้ ชื่อเดิมของงานที่อาจารย์เขียนเป็นภาษาอังกฤษ ก็คือ *Tribute and Profit: Sino-Siamese Trade 1652-1853* เช่น

เดียวกัน เราก็แปลออกมาเป็นภาษาไทย และให้ชื่อซึ่งหลายคนบอกว่า sexy มาก เพราะว่าได้คำและได้ความที่งดงามมาก หนังสือเล่มนี้มีชื่อว่า **จัมก้องและกำไร: การค้าไทย-จีนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2195-2396/1652-1853** อาจารย์ฉำรงค์ศักดิ์ก็ได้ยกขึ้นมาให้ดูอยู่นี้แล้ว

ส่วนเล่มที่ 4 ยังมีเหลืออยู่เพียงนิดเดียว ผมคิดว่าเป็นหนังสือเล่มหนึ่งที่ผมเคยอ่านแล้วรู้สึกทำให้แรงบันดาลใจและให้ความรู้จะหลากหลายอย่างที่เราไม่เคยรู้มาก่อน หนังสือเล่มนี้เขียนโดยคนชื่อ Dr. Jennifer Wayne Cushman ก็เป็นวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกของเขาที่มหาวิทยาลัยคอร์เนล ชื่อเดิมคือ *Fields from the Sea: Chinese Junk Trade with Siam during the Late Eighteenth and Early Nineteenth Centuries* ก็แปลออกมาเป็นภาษาไทย ตอนนี้อยู่เหลืออีกนิดหน่อย แปลไว้นานแล้ว พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2528 ให้ชื่อว่า **การค้าทางเรือสำเภาจีน-สยาม ยุคต้นรัตนโกสินทร์**

เพราะฉะนั้น เวลาเราพูดถึงหนังสือที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ไทย-จีน ในแง่ของการค้า ผมคิดว่าหนังสือ 4 เล่มนี้น่าจะเป็นหนังสือ 4 เล่มหลัก ซึ่งอาจารย์ฉำรงค์ศักดิ์จะได้แนะนำหนังสือ 3 เล่ม ไซ้ใหม่ ขอเชิญ

- หนังสือจัมก้องและกำไร: การค้าไทย-จีน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2195-2396/1652-1853 ของ ดร.สารสิน วีระผล

- หนังสือการค้าทางเรือสำเภาจีน-สยามยุคต้นรัตนโกสินทร์ ของ Dr. Jennifer Wayne Cushman

พิธีกร: จริงๆ แล้ว รายการนี้ท่านผู้มีเกียรติคงไม่ทราบ ว่า เราได้รับคำแนะนำปณทู่่าให้ใช้เวลาตรงเป๊ะเลยนะ แล้วก็จะมีไฟแดงกะพริบๆ ถ้ากะพริบ 1 ที ก็แปลว่าเหลือเวลาอีก 5 นาที ถ้ากะพริบ 2 ที ก็แปลว่าเหลือเวลาอีก 2 นาที ถ้ากะพริบถี่ๆ ก็แปลว่า ลงไปได้แล้ว เพราะฉะนั้นเชิญอาจารย์อ้ารงศักดิ์ว่าไป เห็นบอกว่าไขมันช็อค เขาเลยใช้กับเราไม่ได้

อ้ารงศักดิ์: สวัสดีท่านผู้มีเกียรติ รายการวันนี้สำหรับหน้าที้ของผมก็คือ การแนะนำหนังสือ 3 เล่มด้วยกัน ตอนที่จะมาแนะนำหนังสือในวันนี้ก็เห็นคำชู่ที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ว่า ให้จับตารายการวันศุกร์ไว้ให้ดี ผมไม่ทราบว่รายการนี้หรือเปล่า (หัวเราะ)

ทรงยศ: มีหลายรายการในวันนี้ (หัวเราะ)

อ้ารงศักดิ์: ไม่เกี่ยวกับรายการนี้ละ คุณผู้ฟังและคุณศโรชา (เสียงหัวเราะ) หนังสือที่ผมจะแนะนำเป็นเล่มแรก เป็นหนังสือที่แปลจากงานวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกของอาจารย์สารสิน วีระผล ในเรื่อง *จิมก้องและกำไร: การค้าไทย-จีน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2195-2396/1652-1853* หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือที่เขียนถึงความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างไทย หรือเราอาจจะเรียกว่าสยาม กับจีน ในช่วงสมัยตั้งแต่อยุธยายุคสมัยพระนารายณ์ฯ มาจนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ รัชกาลที่ 4 สมัยรัตนโกสินทร์ ที่วิทยานิพนธ์เล่มนี้ตั้งใจเขียนตั้งแต่ยุคสมัยพระนารายณ์ฯ จนถึงรัชกาลที่ 4 นั้น ในหนังสือเล่มนี้ระบุไว้ว่า จิมก้องและกำไรเป็นการค้าไทย-จีนในปี 2195 จนถึงปี พ.ศ. 2396

ปี พ.ศ. 2195 ที่หนังสือเล่มนี้ให้ความหมาย ก็คือว่า เป็นปีแรกของการเปิดทำการค้าอย่างเป็นทางการในนามของการจิมก้อง อันนี้ตามที่หนังสือเล่มนี้นำเสนอ และปียุติของหนังสือเล่มนี้ คือ ปี พ.ศ. 2396

คือเป็นปีสุดท้ายที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงส่งทูตไป
ยังเมืองจีนเพื่อจิ้มก้อง หลังจากนั้นพระองค์ประกาศว่าจะไม่จิ้มก้องอีก
ต่อไป

ประกาศเอกราชของการไปจิ้มก้องเมืองจีนดูได้ตามประกาศ
หมายเลขที่ เข้าใจว่าเป็นหมายเลข 4 เอกสารชิ้นนี้เป็นเอกสารสำคัญ
มาก เป็นประกาศสมัยรัชกาลที่ 4 เรื่องราชทูตไปเจริญทางพระราชไมตรี
กับพระเจ้ากรุงปักกิ่ง

เอกสารเล่มนี้ชี้ให้เห็นรายละเอียดว่า วิธีการส่งทูตไปจิ้มก้อง
เมืองจีน สังคมหรือราชสำนักสยามทำอย่างไร หนังสือของอาจารย์สารสิน
วิเคราะห์ให้ประเด็นสำคัญอยู่ตรงที่ว่า ลักษณะ รูปแบบ วิธีการและปริมาณ
ทางการค้า โดยทั่วไปเราเข้าใจกันว่าเป็นการค้าระหว่างอยุธยาและกรุง
ธนบุรีซึ่งเรากำลังนั่งอยู่ตรงนี้ และกรุงรัตนโกสินทร์ซึ่งอยู่อีกฟากหนึ่งนั้น
เป็นการทำการค้ากับเมืองจีนโดยตรงเพียงเท่านั้น แต่ในรายละเอียดของ
วิทยานิพนธ์หรือหนังสือเล่มนี้บอกว่า ไม่ใช่ มันเป็นการค้าที่เดินทางไปกลับ
การค้าตามรายทาง ซึ่งหนังสือเล่มนี้ให้ภาพว่าเป็นการค้ามุมสามเหลี่ยม
ระหว่างสยาม จีน และญี่ปุ่น ไปพร้อมๆ กัน

ดังนั้น แม้ว่าการยุติทางการค้าระหว่างไทยกับญี่ปุ่นจะมีมา
ตั้งแต่กลางสมัยอยุธยา แต่การค้าบนเส้นทางการค้ากับจีนนั้นก็ยังไป
ญี่ปุ่นด้วย นอกไปกว่านั้น เกาหลีญี่ปุ่นก็ยังมาถึงอยุธยาแล้ว

ดังนั้น ในบัญชีรายชื่อของสินค้าประเภทต่างๆ ที่ถูกค้นคว้ามา
จะมีความสำคัญอย่างมาก และสถานีการค้าในดินแดนของประเทศไทย
ไม่ได้มีเพียงแค่อุทยา กรุงธนบุรี และกรุงเทพฯ เท่านั้น ยังมีหัวเมือง
ที่เราเรียกว่า เมืองนครศรีธรรมราช สงขลา ปัตตานี จันทบุรี เป็นเมืองท่า
ที่ส่งเรือไปทำการค้าด้วย นี่เป็นประเด็นในหนังสือว่าด้วย *จิ้มก้องและ
กำไร*

ไทยมองจีนในแง่ของการเป็นศูนย์กลางของมหาอำนาจแห่ง
เอเชีย ก็คือ เราจึงต้องไปจิ้มก้องเขา แต่เราไปจิ้มก้องในมุมของการที่
เราต้องการกำไรกลับมา กำไรตรงนี้มีความสำคัญมากตรงที่ว่า หากเราดู
หนังสืออีกเล่มหนึ่งของคุณแมน ซึ่งอาจารย์ทรงยศได้ชี้แจงไปแล้ว หนังสือ

ของคุณแมนว่าด้วยเรื่อง การค้าสำเภาจีน-สยามยุคต้นรัตนโกสินทร์ คุณแมนจะเป็นส่วนหนึ่งของหนังสือของ ดร.สารสิน วีระผล ก็คือ อธิบายเฉพาะตอนต้นรัตนโกสินทร์ ประมาณ 100 ปี

หนังสือของคุณแมนนี้ เป็นหนังสือที่ตีพิมพ์ออกมาแล้วโดยสำนักพิมพ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ร่วมกับมูลนิธิโครงการตำราฯ เมื่อ พ.ศ. 2528 ปรากฏว่า 20 ปีที่แล้ว พิมพ์ 1,000 เล่มแล้วขายไม่หมด ทางเราก็เลยกว้านซื้อมาแล้วเอามาวางขายในงานนี้เพื่อให้หมดเสียที จะได้พิมพ์ใหม่ แต่คาดว่าจะไม่มีโอกาสได้พิมพ์ใหม่ หนังสือตอนนี้ต้นทุนในการพิมพ์แพงมาก ดังนั้น หนังสือของคุณแมนตอนนี้เหลืออยู่เพียง 10 เล่ม ราคาเดิมนั้นเล่มละประมาณ 69 บาท ตอนนีเราไม่ขาย เราขายเล่มละ 40 บาท มีอยู่ 10 เล่มเท่านั้น อยู่ที่โต๊ะหนังสือด้านนอก

หนังสือของคุณแมนนี้ ถ้าเปิดอ่านแล้ว ใครที่ไม่คุ้นกับขบวนการทางการค้า ก็จะพบว่าวิทยานิพนธ์นี้เต็มไปด้วยตัวเลขและการอธิบายว่าด้วยวิธีการค้า การเก็บภาษี และรายละเอียดของเรืออย่างมาก แต่ถ้าเข้าไปโดยจินตนาการ ถ้าท่านคิดว่าท่านต้องการสร้างหนังสือทำการค้า อย่างเช่น ฮวงใหญ่เจ้าพระยา อะไรทำนองนี้ ท่านจะต้องเข้าใจขบวนการสร้างเรือของการค้าเรือสำเภาด้วย เช่น ถ้าหัวเรือทาสีเขียวหรือหัวเรือทาสีแดง มันบ่งบอกว่าหัวเรือสีเขียวมาจากแถวฟูเกี้ยน หัวเรือทาสีแดงมาจากกวางตุ้ง

หนังสือของคุณแมน ให้รายละเอียดลงไปถึงขนาดนั้น รวมทั้งถึงสำเภา ใบเรืออะไรต่างๆ นี่คือนี่ที่เราไม่เคยรับรู้มาก่อน คุณแมนได้ค้นคว้าไว้ให้เรา แต่เธอได้จากไปแล้วหลายปี ดังนั้น นี่คือนี่หนังสือ 10 เล่มสุดท้ายของเธอในแผ่นดินประเทศไทย

ทรงยศ: ผมขอแทรกอาจารย์สักนิดหนึ่งเถอะครับ อาจารย์พูดถึงคำว่า “จิ้มก้อง” ผมคิดว่าขยายความสักนิดได้ไหม การจิ้มก้องกับการค้าปากกิตเป็นอย่างไร เป็นหน้าที่ของเราหรือเปล่า

อ้างอิงคดี: “จิ้มก้อง” เป็นการติดต่อสัมพันธ์ไมตรีไปแสดงความเคารพ จิ้มก้องก็แปลว่าการแสดงความเคารพ คือเอาเครื่องบรรณาการไปถวาย จักรพรรดิจีน จักรพรรดิจีนซึ่งนั่งอยู่ที่พระราชวังกรุงปักกิ่ง กรุงปักกิ่งก็มี กำแพงล้อมรอบแค่ 45 กิโลเมตรเท่านั้น ก็มองมายังเมืองหนานหยิง หรือว่าพวกฮวนที่อยู่ทางใต้ว่า มาแสดงความเคารพแล้ว ใช่ไหม ถ้าเช่นนั้น ก็อนุญาตให้ทำการค้าโดยไม่เก็บภาษีนะ แล้วยังแถมมอบสิ่งของ ตอบแทนเครื่องบรรณาการที่ส่งมาในมูลค่าที่คนที่มาจิ้มก้องนั้นได้กำไร ด้วย

เครื่องจิ้มก้องที่ได้กลับมายังกรุงศรีอยุธยาหรือกรุงธนบุรีหรือ กรุงรัตนโกสินทร์นั้นนะ ราชสำนักหรือขุนนางมักจะนำไปขายต่อให้ฝรั่งซึ่ง อยากรู้ได้ เขาเรียกว่า ไป “จิ้ม” แล้วเอา “ก้อง” กลับมา เรียกว่าได้กำไร ทั้งขึ้นทั้งล่องเลย

กระบวนการจิ้มก้องนั้น เราบอกว่า เป็นการทำบรรณาการ ระหว่างราชสำนักไทยกับจีน ไม่ใช่เป็นการแสดงความเป็นเมืองขึ้น แต่พอ หัวเมืองอื่นๆ อย่างเช่น ปัตตานี หัวเมืองล้านนา เอาเครื่องบรรณาการมา ให้กรุงเทพฯ เรากลับบอกว่ำนั้นแสดงความขึ้นต่ออำนาจ นี่มันเป็น double standard ของโลกโบราณ

เราหันมาแนะนำหนังสือ เนื่องจากเวลาเหลืออีก 3 นาที ที่จริงเราอยากคุยมากกว่านี้ แต่อาจารย์ชาญวิทย์มองหน้าเราแล้ว ภารกิจของเราเล่มต่อไปก็คือ เล่มที่ใหญ่ที่สุด ถ้าใครมางานนี้แล้วไม่ได้ควัก สตางค์ซื้อหนังสือของ จี. วิลเลียม สกินเนอร์ แสดงว่ามาไม่ถึงหอประชุม แห่งนี้ ราคาถูกมาก เพียง 500 บาท ตอนนี้อยู่ 400 ด้วยนะ เฉพาะงานนี้ เท่านั้น

หนังสือชื่อ *สังคมจีนในไทย* หนังสือเล่มนี้นะ สกินเนอร์เขียนเมื่อ 40 ปีที่แล้ว คือเขียนเสร็จก่อนปี 2500 ในยุคนั้นก่อนปี 2500 ปัญหาจีนคอมมิวนิสต์เป็นปัญหา ใหญ่มาก สังคมไทยนั้นนะ ในการติดต่อสัมพันธ์กับจีน เรามีปัญหาสำคัญอยู่ 4 ประการในตลอดหลายร้อยปีนี้ มาเลย ถ้าให้ผมสรุปนะ

หนึ่ง คือ ปัญหาในการจี้มก้อง ช่วงต่อมาเป็นปัญหาที่สองคือ ปัญหาหลังชาตินิยมทั้งจีนและไทย ปัญหาช่วงต่อมา ซึ่งจะเป็นปัญหาที่หนังสือเล่มนี้เข้าไปคลุกคลีด้วยอย่างมากก็คือ ปัญหาเรื่องปีศาจคอมมิวนิสต์ในสายตาของคนไทย สังคมไทย และรัฐบาลไทย และปัญหายุคปัจจุบันซึ่งหนังสือเล่มนี้ไม่ตอบ คือ ปีศาจความมั่งคั่งจากข้างไหน

ในกรณีนี้ที่ จี.วิลเลียม สกินเนอร์ เขียนหนังสือ *สังคมจีนในไทย* สกินเนอร์อยู่สหรัฐฯ แต่ต้องการเข้าใจสังคมคอมมิวนิสต์ในยุค 40-50 ปีที่แล้ว ซึ่งในขณะนั้นไม่มีนักวิชาการในโลกตะวันตกจะสามารถเข้าไปศึกษาคอมมิวนิสต์ได้โดยตัวของเขาเอง ทำอย่างไรเขาจึงจะเข้าใจสังคมคอมมิวนิสต์หรือประเทศจีนแดงได้ วิธีการก็คือ ศึกษาทางอ้อม คือศึกษาชาวจีนโพ้นทะเลในที่ต่างๆ เพื่อที่จะเข้าใจว่าประเทศสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ในขณะนั้นหรือว่าจีนแดงเป็นอย่างไร นี่เป็นการศึกษาทางอ้อม

และหนึ่งในพื้นที่ที่สกินเนอร์เลือกศึกษาก็คือประเทศไทย เพราะประเทศไทยในขณะนั้นก็มีปัญหาคนจีนเป็นอย่งยิ่ง มีปัญหาคนจีนที่รัฐบาลสยามตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 6 จนกระทั่งมาถึงยุคของจอมพล ป.พิบูลสงคราม มีปัญหาว่าด้วยชาตินิยมไทยและใครคือไทยบ้าง นี่คือนสิ่งที่ทำให้ จี. วิลเลียม สกินเนอร์ เลือกพื้นที่ประเทศไทยมาทำการศึกษา

และในที่สุดสกินเนอร์ก็เริ่มต้นการศึกษาด้วยประเด็นปัญหาว่า คนจีนเหตุใดจึงอพยพออกมาจากเมืองจีน ด้วยปัจจัยอะไรบ้าง ข้าวยากหามาแพง ปัจจัยทางอุดมการณ์ทางการเมือง แล้วเขามาจากแถบไหนบ้าง

ปรากฏว่าสกินเนอร์ชี้ให้เราเห็นว่า คนไทยที่อยู่ในสังคมไทยมาตั้งแต่สมัยอยุธยาหรือก่อนอยุธยาเสียอีกจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ไม่เคยมาจากแม่น้ำฮวงโหหรือปักกิ่งเลย คนไทยส่วนใหญ่มาจากแม่น้ำที่อยู่ทางด้านชายแดนทางทิศใต้ ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของเมืองจีนที่เราเรียกว่า ไทหล่า กวางตุ้ง ผู้เกียน เท่านั้นเอง แทบไม่เคยไปแตะถึงแม่น้ำแยงซีด้วยซ้ำไป

ดังนั้นการที่เราจินตนาการว่าสังคมไทยกับจีนเป็นมิตรกัน จากฮวงโหสู่เจ้าพระยา อาจจะต้องคิดใหม่ จริงๆ แล้วมาจากกวางตุ้ง ผู้เกียน

เป็นแคะ เป็นฮกเกี้ยน เป็นไหหลำ

ในทำนองนี้ ปริมาณการศึกษาว่าด้วยปริมาณของคนจีนในสังคมไทยนั้น ก่อให้เกิดสิ่งหนึ่งที่เราเรียกว่า พลังของการมีปัญหาทงชาตินิยม ภายใต้คิดว่าด้วยการรักชาติสมัยใหม่ หากใครต้องการเข้าใจปัญหาคนจีนในสังคมไทยแล้วไม่อ่านงานเล่มนี้ของสกินเนอร์ ไม่มีทางเป็นไปได้ หากใครต้องการเข้าใจว่า ทำไมคนไทยในปัจจุบันต้องการไปให้หวังซึ้งของบรรพชนที่กวางตุ้ง อ่านเล่มนี้แล้วจะเข้าใจได้ ขอขอบคุณ

ทรงยศ: ขอขอบคุณอาจารย์ เรามีเวลาเหลืออีกนิดหนึ่ง ยังมีเหลือ ใช้นิโหมยังเวลาเหลืออีก 2 นาที หนังสือเล่มสุดท้าย ซึ่งท่านผู้มีเกียรติยังไม่มียอยู่ในมือ เนื่องจากว่าเย็นนี้ถึงจะแจกให้ท่าน เวลาท่านเอาชื่อที่กัลด้อยอยู่ที่หน้าอกเอาไปแลกก็จะได้อ่านหนังสือเล่มนี้ หนังสือนี้จริงๆ ก็เป็นการรวบรวมรายงานที่เราสัมผัสมาในปีที่แล้ว ปีที่แล้วเราสัมผัสมาเรื่อง **พระเจ้ากรุงสยามกับเซอร์จอห์น เบาว์ริง** คงยังจำได้ หลายท่านได้ไปร่วมแล้วอาจจำได้บ้างจำไม่ได้บ้าง ก็กลับมากอ่านหนังสือเล่มนี้ เรารวบรวมทั้งหลายทั้งปวงที่เราถกกันปีที่แล้ว

แต่ที่ผมคิดว่าสำคัญมากๆ เลย แม้กระทั่งตัวผมเองก็คือ ผมกลับมานั่งอ่านอีกทีหนึ่ง ที่ผมคิดว่าสำคัญมากๆ ก็คือ คำนำเสนอ ซึ่งอาจารย์ชาญวิทย์กับอาจารย์กัณฐิกาได้รวบรวมประมวลอะไรต่างๆ นานา คือ คำนำอันนี้จะให้ภาพว่าในขณะที่เราคุยถึงรัชกาลที่ 4 ก็ดี เซอร์จอห์น เบาว์ริง ซึ่งมาเจริญสัมพันธไมตรีหรืออะไรก็ตามที่กับเมืองไทย ตอนนั้นมันอยู่ในบริบทอย่างไร

- หนังสือพระเจ้ากรุงสยามกับเซอร์จอห์น เบาว์ริง

เพราะฉะนั้น ในคำนำเสนอได้พูดถึงบริบทของโลกเลย ว่าโลกกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง เราค่อยๆ บีบให้มันเล็กลงจนมาถึงเอเชีย ว่าเอเชียกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างไร อะไรเกิดขึ้นในอินเดีย อะไรเกิดขึ้นในจีน แล้วก็บีบลงมาอีก จนกระทั่งถึงอุษาคเนย์ ในลาวเป็นอย่างไร ในพม่าเป็นอย่างไร บริบทต่างๆ เหล่านี้ก็จะทำให้เราเข้าใจมากยิ่งขึ้นว่า ในสมัยรัชกาลที่ 4 ซึ่งทรงมีประกาศต่างๆ คือมีนโยบายต่างๆ รวมทั้งกิจกรรมอะไรหลายอย่างในรัชสมัยของท่าน มันเกิดอะไรขึ้น ท่านถึงจะต้องทำในลักษณะแบบนั้น เพราะฉะนั้น ผมคิดว่าหนังสือเล่มนี้ ซึ่งมีคำนำเสนอดีมากๆ จะทำให้เราเข้าใจบริบทของสังคมได้ดีขึ้น

เมื่อปีที่แล้ว ผมจำได้ว่า คุณธวัชชัย ซึ่งอาจารย์สมฤทธิ์ได้พูดว่าเป็นเจ้าของเอกสารเก่าๆ แผนที่เก่าๆ ที่น่าสนใจเยอะมากเลย คุณธวัชชัยได้พูดถึงเอกสารซึ่งนำเสนอมือปีที่แล้ว ซึ่งเมื่อเราฟังแล้วก็ผ่านไป แต่คราวนี้คุณธวัชชัยกลับมาเขียน เพราะฉะนั้น พอเป็นลายลักษณ์อักษรเวลามาอ่านก็รู้สึกเลยว่า เอกสารต่างๆ ที่คุณธวัชชัยมีอยู่ และได้มาเผยแพร่ให้เราได้รับความรู้ด้วย มันสำคัญมากเหลือเกิน

นอกจากนั้นอีกหลายบทความที่ไม่ได้นำเสนอมือปีที่แล้วก็ได้ถูกนำมาเป็นภาคผนวกของหนังสือเล่มนี้ เพราะฉะนั้น เดียวเย็นนี้รับหนังสือเล่มนี้ก่อนจะกลับบ้าน แต่ว่าต้องอยู่ด้วยกันก่อน เพราะอีกรายการหนึ่งจะเริ่มประมาณ 6 โมงเย็น ก็มีเวลาเหลือเพื่อ

สำหรับเอกสารเล็กๆ ทั้ง 10 เล่มนี้นั้น ผมต้องขอกล่าวถึงเล่มที่ 3 ที่เขียนว่า *เจ้จเหอ/ซาปออง แห่งอุษาคเนย์* อันนี้เป็นงานของท่านอาจารย์สืบแสง พรหมบุญ ซึ่งเมื่อตะกี้ผมได้เอ่ยนามท่าน ท่านก็ได้กลับมาเขียนงานชิ้นนี้ขึ้นมาหนาเกือบ 100 หน้า ทำให้เราเข้าใจเจ้จเหอ เข้าใจสิ่งที่เรียกว่า ซาปออง แล้วก็บริบทต่างๆ นานาในอุษาคเนย์ ได้เป็นอย่างดีแล้วก็สอดคล้องกับเอกสารอื่นๆ ซึ่งหมายความว่า เอกสาร 10 เล่มที่ท่านได้ไปนอกจากว่าจะเป็นเรื่องรัชกาลที่ 4 แล้ว แต่จุดใหญ่ใจความก็คือจะตอบย้าให้เราเห็นประเด็นที่เรากำลังสัมมนาในวันนี้ ก็คือ เจ้จเหอ

ลืมบอกไป อาจารย์ธำรงค์ศักดิ์ก็เลยหยิบขึ้นมาบอกว่า อย่าลืมเรื่อง *การเปิดความสัมพันธ์กับ “จีนแดง”* เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2518

ผมเข้าใจว่าเหตุผลที่อาจารย์ส่งมาให้ผม ก็เพราะอาจารย์เป็นคนเขียน ก็
เลยจะเสนอหน้าล่ะ โอเค เราจะมีเวลาเล็กๆ หลังที่ท่านข้าวแล้ว รายการนี้
เข้าใจว่าคงจะย่อยอาหารให้ท่าน และในขณะที่เดียวกันก็จะทำให้ท่าน
ทราบว่า เอกสารแต่ละชุดมีอะไรอยู่ในนั้น ขอขอบคุณครับ

